Grunngitt spørsmål til Kommunestyret 24. april 2025 - Christoffer Ellingsen, Rødt

**Kunstig intelligens i Sortland kommune**

Med bakgrunn i utviklinga av kunstig intelligens (KI), er det grunn til å løfte dette opp også knytta til Sortland kommune sin bruk av teknologien. KI er allerede i bruk på mange områder mer eller mindre bevisst og kan være nyttig redskap. Samtidig er det i offentlighet blitt kjent tilfeller der KI kunne hatt alvorlige negative konsekvenser. Det mest kjente i kommunal saksbehandling er sannsynligvis skandalen med ei utredning av ny skolestruktur i Tromsø kommune. Her hadde KI konstruert bakgrunns «fakta» som ikke fantes.
Sortland kommune vedtok en digitaliseringsstrategi i november 2022. Her er KI så vidt nevnt i denne formuleringa:
«Digitaliseringen av arbeidsprosesser, nye arbeidsverktøy i kombinasjon med nye forventninger og krav fra omgivelsene er en sterk driver for utvikling og endring. Sortland kommune skal fortsatt benytte digitalisering, automatisering og kunstig intelligens til å levere tjenester på nye og mer effektive måter, og vil endre hvordan oppgaver løses.»
Den vedtatte strategien behandler flere kapitler med ulike tema som «Nasjonale fellesløsninger – veien til raskere digitalisering», «Bærekraftig tjenesteproduksjon», «Virksomhetsutvikling – styring og ledelse og gevinstrealisering.»
På alle disse områdene er det vedtatt følgende målsetting:
«Mål: Sortland kommune skal ta i bruk felles nasjonale løsninger så raskt og så langt det er mulig».
Under behandling av strategien fremma Rødt følgende motforslag til målformuleringa:
«Mål: Sortland kommune skal ta i bruk nye felles nasjonale løsninger etter at kommunen har vurdert hensiktsmessigheten av løsningene knytta til egen organisasjon.»
Rødts forslag legger altså opp til at Sortland kommune skal gjøre tydelig egne vurderinger av de behov vi har for digitale løsninger og ikke ukritisk ta i bruk løsninger som blir sendt oss fra overordna, nasjonale organ. Kommunestyrets flertall avviste Rødts forslag. Med den utviklinga vi ser innafor feltet, er det grunnlag for bekymring dersom tilnærminga er mer ukritisk.
Rask utviklinga av særlig KI og knytta til utfordringer med forståelse og kunnskap om verktøyet, er det etter Rødts mening nødvendig å vurdere hvordan kommunen skal forholde seg til området. Sjøl om det er vedtatt at det skal jobbes med dette i et framtidig planverk (jamfør planstrategien), skjer utviklinga så raskt og mulige endringer så omfattende at forhold bør følges opp også før det.
Det er blant annet helt nødvendig at utredninger i forkant av vedtak er truverdige både det som jobbes fram i egen organisasjon og som tilføres gjennom eksterne konsulenter. Et eget område er hvordan skolen i Sortland forholder seg til KI siden elever langt ned i grunnskolen kan lære seg bruken.

**Her er noe av det vi ønsker svar på i denne sammenheng:**

1. Kan det opplyses om omfanget av og på hvilke områder administrasjonen benytter KI?
2. Får ansatte og saksbehandlere tilstrekkelig tilbud om opplæring?
3. Dersom KI-genererte utredninger og vurderinger legges fram i offentlighet, vil det da bli gitt henvisning til KI som kilde?
4. Er det plan om å tilføre politikere kunnskap om bruk og muligheter med KI?
5. Hvordan takler skolene i Sortland møte med den raske utviklinga av KI?

**SVAR** på spørsmål:

1. **Kan det opplyses om omfanget av og på hvilke områder administrasjonen benytter KI**?
   IKT-avdelingen har per i dag ikke full oversikt over omfanget av bruken av generativ kunstig intelligens (KI) i administrasjonen, men vi vet at det allerede benyttes flere ulike verktøy. De mest brukte er ChatGPT, Microsoft Copilot og Google Gemini og brukes i stedet for vanlige nettsøk da det gir en mer omfattende respons og henvisning til kilder. I tillegg er det en begrenset bruk i utarbeidelsen av forslag til utlysningstekster, grunnlag for å lage rutiner o.l.

   I tillegg har Sortland kommune tatt i bruk chatboten Kommune-Kari, som ligger tilgjengelig på kommunens nettside. Denne chatboten benytter generativ KI, og bygger svarene sine underveis i samtalen basert på kvalitetssikrede kilder.

   Sortland kommune er i en lærings- og vurderingsfase, hvor ulike KI-verktøy testes og vurderes opp mot hverandre. Et viktig mål i denne fasen er å forstå hvordan verktøyene kan brukes trygt, etisk og ansvarlig. Vi har dermed utarbeidet foreløpige retningslinjer for bruk av generativ KI i kommunen. IKT-avdelingen følger den videre utviklingen i offentlig sektor. Vi deltar i nettverk, samarbeider med andre kommuner og leverandører, og har spesielt fokus på informasjons ¬ sikkerhet og personvern.

   **Sortland kommune, v/IKT-avdelingen har startet opp et KI-prosjekt som vil involvere alle sektorer i kommunen. Prosjektet skal blant annet vurdere: Forutsetninger for trygg bruk av generativ KI, muligheter og gevinster, behov for felles løsninger, standardisering og hvordan KI kan tas i bruk på en sikker og ansvarlig måte, i tråd med kommunens verdier og regelverk.**

   I Helse om omsorg vurderes det å ta i bruk KI til sammenfatning av journalnotater og utarbeidelse av referater.
   Det vurderes anskaffelse av KI til ruteplanlegging i hjemmetjenesten.
   I anskaffelsesprosessen mht nytt journalsystem (forventes implementert i 2026), er det lagt føringer for at KI skal benyttes både ift dokumentasjon, statistikk, predikasjon og støtte i faglige prosesser. Det ble tatt i bruk KI til utarbeidelse av turnus for å teste ut funksjonaliteten ved utarbeidelse av kalenderplan. Dette fungerte ikke og er tatt ut igjen. Det kan gjøres en ny vurdering når leverandører har fått prøvd ut systemet mer.

2. **Får ansatte og saksbehandlere tilstrekkelig tilbud om opplæring?**
   Det konkrete temaet det spørres om, vil inngå som en del av arbeidet i prosjektet nevnt i punkt 1. Dette sikrer at helhetlige vurderinger blir gjort, og at vi får en felles forståelse og praksis for bruk av generativ KI i hele kommunen.
   Det kan nevnes at vi pt. ikke har et eget opplæringsprogram for bruk av KI, men er satt på dagsorden ifm. arbeidet med strategisk kompetanseplanlegging.
   KS har inngått et samarbeid med DigitalNorway på nasjonalt nivå. DigitalNorway har en kompetanse/kurs plattform hvor det er flere e-læringskurs innenfor KI som kan benyttes for læring.
   Strategisk ledergruppe har gjennomført Kompetanseløftet 1.0 og mellomlederne er i gang med versjon 2.0. Kompetanseløftet arrangeres av DigiNordland og bygger kunnskap og kompetanse innen digital transformasjon deriblant KI.
3. **Dersom KI-genererte utredninger og vurderinger legges fram i offentlighet, vil det da bli gitt henvisning til KI som kilde?**
   Det konkrete temaet det spørres om, vil inngå som en del av arbeidet i prosjektet nevnt i

punkt 1. Dette sikrer at helhetlige vurderinger blir gjort, og at vi får en felles forståelse og praksis for bruk av generativ KI i hele kommunen.

4. **Er det plan om å tilføre politikere kunnskap om bruk og muligheter med KI?**
   Det konkrete temaet det spørres om, vil inngå som en del av arbeidet i prosjektet nevnt i punkt 1. Dette sikrer at helhetlige vurderinger blir gjort, og at vi får en felles forståelse og praksis for bruk av generativ KI i hele kommunen.
5. **Hvordan takler skolene i Sortland møte med den raske utviklinga av KI?**

   Vi har hatt fokus på kunstig intelligens (KI) og endringene som følge av de nye språkmodellene siden skolestart 23. Målet har vært å øke kompetansen hos ansatte og forstå hvordan dette kan påvirke læringsarbeidet i skolen.

   En fagdag for lærere om KI har blitt arrangert, med en presentasjon om hva KI og språkmodeller er, deres anvendelser, og hvordan lærere kan bruke dem i undervisningen, inkludert underveisvurdering. Praktiske eksempler på god og dårlig bruk av KI har blitt gitt. Erfaringer med utvikling av en chatbot har blitt delt, inkludert dens funksjoner i undervisningen, hvordan man lager gode prompter, og hva som er god og dårlig bruk av chatboten i forhold til læreplanen.

   Skolene har lagt til rette for arbeid med KI i utviklings- og samarbeidstiden, med fokus på utprøving og testing av KI-verktøy som Copilot, SIKT KI-assistent og Engasjerende leser.

   Personvern og sikkerhet for elever og lærere har vært prioritert. Derfor har vi inngått et samarbeid med SIKT og deltar som pilotkommune i utviklingen av SIKT KI-assistent. Dette verktøyet lar lærerne bygge egne KI-assistenter til bruk i undervisningen, for eksempel en assistent som veileder en elev i matematikk. Oppfølgingsmøter med SIKT om utviklingen av KI-assistenten har blitt gjennomført, og det oppleves en god dialog og satsing på videre utvikling.

   Arbeidet vil bli evaluert og nye mål og strategier vil bli satt i løpet av våren 25.

   Det er for tidlig å konkludere om hva som blir KI sin plass i skolen i framtiden, men for skolene er det nødvendig å forstå, forholde seg til og undervise om KI, spesielt språkmodeller, da dette er en del av elevenes hverdag uansett om vi bruker det i skolen eller ikke. Det er derfor viktig å kunne veilede og undervise dem om hvordan KI fungerer og hva som er god og dårlig bruk. Så langt ser det også ut som KI har et potensial til å bli en sterk støtte i lese- og skriveprosesser og være et utjevnende verktøy med hensyn til sosiale forskjeller og lærevansker.